

NÁLEZ BIELEJ ŠKVRNITOSTI U DULOVNICE VÄČŠEJ, *NEOMYS FODIENS* (PENNAMT, 1771) V MALÝCH KARPATOCH

KATARÍNA JANEČKOVÁ

Katedra ekológie Prírodovedeckej fakulty UK, Bratislava

JANEČKOVÁ, K., 2001: White spotted water shrews *Neomys fodiens* (Pennamt, 1771) in Malé Karpaty Mts. *Folia faunistica Slovaca* 6: 131-133.

Abstract: A female of the water shrew, *Neomys fodiens* (Pennamt, 1771) with one white spot on a head was caught in August 2000 in a beech forest in the Little Carpathian Mountains. A mutation in a competent gene is probably the cause of this coat colour deviation.

Key words: partial albinism, water shrew, Malé Karpaty Mts., Slovakia

Pri štúdiu synúzie mikromammalií za účelom jej kvantitatívno-kvalitatívneho zloženia v relatívne nenarušenej malokarpatskej bučine v pramennej oblasti rieky Gidry (DFS 6975d) bol nájdený jedinec druhu *Neomys fodiens* s netypickým zafarbením (obr. 1). Jednalo sa o samicu, ktorá mala na hlave biely pás medzi očami, siahajúci od nosa (ľavý okraj nozdry bol tiež depigmentovaný) na čelo. Bol mierne asymetrický, posunutý viac na ľavú stranu. Aj hmatové fúzy vyrastajúce na tejto strane boli depigmentované. Oči boli tmavo zafarbené. Nad pravým okom bola malá biela škvrnka. Brucho bolo svetlé, výrazne oddelené od čierneho vrchného zafarbenia, so slabým tmavým nádychom na hrdle.

Jedinec mal silne opotrebovaný chrup, medzi hornými rezákmi bol výrazný otvor a tmavé zafarbenie zubnej skloviny takmer chýbalo. Toto naznačuje, že sa jednalo o veľmi starého jedinca.

V tab. 1 sú uvedené telesné a kraniálne miery.

Správy o farebných mutáciách u európskych sorícíd sú relatívne vzácne. Častejšie sú nálezy albinotických alebo melanických drobných hlodavcov (BOBEK & BARTKE 1967, KOCIAN & ŽIAK 1992, REICHSTEIN 1957, HOLÍŠOVÁ et al. 1964, HANÁK 1957). Z územia Slovenska referuje o náleze albinotických jedincov TURČEK (1958) – u druhu *Microtus arvalis* (Pallas, 1779), tiež PACHINGER (1974) – u jedinca druhu *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834), v tomto prípade sa jednalo o homozygotného albína genotypu c/c.

U druhu *Neomys fodiens* sú v literatúre uvádzané prípady rôzneho stupňa melanizmu (JAKOBI 1928, KAHMAN & RÖSSNER 1956, HANÁK 1957). DOLGOV (1968) opisuje prípad celkového i parciálneho albinizmu u druhu *Sorex araneus* Linnaeus, 1758. Bielu škvrnitosť opisuje PUCEK (1964) u druhu *Sorex minutus* Linnaeus, 1766 (biela škvrna veľkosti 2,0 x 1,5 cm na bruchu, biele predné chodidlá a koniec chvosta) a dva prípady u druhu *Sorex araneus*: 1) malé biele škvrnky na ušiach, 2) biela škvrna na čele smerujúca k ľavému uchu.

HAILINGER & HUMIŇSKI (1963) uvádzajú výskyt bielych škvín u dvoch jedincov *Microtus agretis* (Linnaeus, 1761). Jeden mal 1 bielu škvrnu na hlave a druhý jedinec mal

5 škvŕn umiestnených na hlave a chrbáte. Autori tu predpokladajú genotyp s/s (piebald spotting), u ktorého sú škvŕny osrto ohraničené, na rozdiel od škvŕn u jedincov s genotypom W/w.

V našom prípade mala škvŕna tiež ostré rozhranie, preto by sa mohlo uvažovať o tomto genotype. Nemožno však ani vylúčiť, že sa jedná o poruchu v ontogenetickom vývine, teda že farebná zmena nemá genetický základ. CRAWCROFT (1957) spája výskyt bielych škvŕn na hlave u pohlavne aktívnych samíc s rastom novej srsti na miestach, kde bola vytrhaná počas kopulácie. V prípade depigmentácie nosa však Crawcroftovo vysvetlenie nemožno aplikovať. Na presné definovanie príčin vzniku nezvyčajného zafarbenia tohoto jednca by bola potrebná podrobnejšia genetická analýza.

SÚHRN

V auguste 1999 bola v pôvodnej malokarpatskej bučine v pramennej oblasti rieky Gidry (DFS 6975d) nájdená adultná samica druhu *Neomys fodiens* (Pennant, 1771) s bielou škvŕnou na hlave. Príčinou vzniku farebnej anomálie bola pravdepodobne mutácia príslušného génu.

POĎAKOVANIE

Práca bola vypracovaná v rámci riešenia grantovej úlohy č.1/5013/98.

LITERATÚRA

- BOBEK, B., BARTKE, A., 1967: A bank vole *Clethrionomys glareolus* (Schreber, 1780) of extreme non-agouti phenotype. *Acta theriol.*, **12** (12): 175-177
- CRAWCROFT, P., 1957: The life of shrews. *Max Reinhardt, London*, 166 s.
- DOLGOV, V. A., 1968: The cases of albinism in *Sorex araneus*. *Acta theriol.*, **18** (33): 557-558
- FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ, Z., HANÁK, V., 1965: Stavovce Slovenska IV. Cicavce. Vyd. SAV, Bratislava: 331 s.
- HAITLINGER, R., HUMÍŇSKI, S., 1963: Two cases of „spotting“ in *Microtus agrestis* (Linnaeus, 1761). *Acta theriol.*, **7** (19): 384-385
- HANÁK, V., 1957: Barevné anomálie u drobných savců. *Čas. Nar. Mus.*, 144-146
- HOLIŠOVÁ, V., PELIKÁN, J., ZEJDA, J., 1964: Nález malanické formy *Apodemus sylvaticus* (L.). *Zool. Listy*, **13**: 278-280
- JACOBI, A. (1928): Melanismen einheimischer Kleineauger (*Neomys fodiens* und *Cricetus cricetus*). *Z. f. Sgtd.* **B. 2**: 82-87
- KOČIAN L., ŽIAK, D., 1992: Occurrence of a melanic Common vole, *Microtus arvalis* (Pallas, 1779) in Slovakia. *Z. f. Sgtd.*, **57**: 181-182
- KAHMANN, H., RÖSSNER, F. X., 1956: Die Natur der Färbung der Unterseite bei der Wasserspitzmaus (*Neomys fodiens*). *Die Naturwissenschaften, Berlin*, B. 43, H. 2: 46 s.
- PACHINGER, K., 1974: Albinotický exemplár *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834). *Biologia* (Bratislava), 19(5): 441-444
- REICHSTEIN, H. (1957): „Schwartz“ eine neue Mutation bei *Microtus srvalis* (Pallas, 1779). *Z. f. Sgtd.*, **22**: 120-122
- TURČEK, F. J. (1958): Albinotische Feldmaus *Microtus arvalis incognitus*. *Sgtd. Mitt.*, **6**: 30-31
- TURNI, H. (1999): Schlüssel für die Bestimmung von in Deutschland vorkommenden Säugetierchädeln aus Eulengewöllen (Mammalia). *Zool. Abhandlungen, Staatliches Museum für Tierkunde Dresden, band 50, Nr. 20*: 351-399

Tab. 1. Telesné a kraniálne miery parciálne albinotického jedinca podľa: *FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ & HANÁK (1965), ** TURNI (1999)

hmotnosť tela	16,5 g
dĺžka tela *	87 mm
dĺžka chvosta *	65 mm
dĺžka zadného chodidla *	19,4 mm
kondylobazálna dĺžka lebky **	22,70 mm
najširšia vzdialnosť zygomatických výbežkov (processi zygomatici) **	7,25 mm
dĺžka horného radu zubov **	10,05 mm
najširšia vzdialenosť postglenoidálnych výbežkov (processi postglenoidali) **	6,60 mm
vzdialenosť vaskulárnych otvorov (foramina vascularia) **	1,45 mm
vzdialenosť infraorbitálnych otvorov (foramina infraorbitalia) **	4,00 mm
dĺžka mandibuly **	5,00 mm
dĺžka horného radu zubov **	6,70 mm
výška koronoidálneho výbežku (processus coronoidalis) na spodnej čeľusti **	10,50 mm

Obr. 1. Adultná samica druhu *Neomys fodiens* (Pennant, 1771) s bielou škvrnou na hlave.

